

Herkesin Hakkı Başkadır

Nureddin Yıldız'ın "Hadislerle Diriliş" (136.) dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

İnsanın bugün bir hadis öğrenmesi, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'den yeni bir cümle duyması bir bebeğin sabah uyandığında annesinden süt emmesi gibidir. O süt, çocuğu o anda susturur. Ama sütü biz, çocuğun bünyesinde ertesi gün aradığımız zaman bulamayız. Aradan on beş gün, bir ay geçinceyse çocuğun yanakları dolgunlaşmış, parmakları uzamış, tırnakları büyümüş olur. Bütün bunlar, o gün emdiği bir fincan sütle olur. Sütü arasak bulamayız ancak sütün etki ettiği alanları gözümüzle izlememiz mümkündür.

Her ayet ve hadis de Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden bu şekilde öğrenilir. Biz her ne kadar bilmiyor, anlamıyor zannediyorsak da Müslümanlığımız o hadis-i şeriflerin etkisiyle oluşmuş bir kimliktir. Bir Müslüman'ı görünce selam vererek söze başlamak ile başka türlü başlamak arasındaki farkı Müslümanlık olarak görüyoruz çünkü Kur'an'ımız ve Resûlullah Efendimiz bize selamlaşmayı emretmiş, tarif etmiştir. Bunu uygularız; anne sütü gibi ortada süt yok ama sütün büyüttüğü çocuk vardır.

Dinlediğimiz ayetleri ve hadisleri zihnimizde arasak bulamayabiliriz, yaşadığımız Müslümanlığın kaynağı olan ayetler ve hadisler ezberimizde değildir, çoğunun orijinalini de bilmeyiz. Fakat o ayet ve hadis, Müslümanlık olarak parmaklarımızdan gözlerimize kadar her yerimizi beslemiştir, ahlakımızı ve ibadetlerimizi beslemektedir.

Biz bir hadise bu şekilde bakarız. Bir ayete bakışımız böyledir. Başka türlü bakmamız durumunda Peygamber aleyhisselamdan istifade edemeyiz. Tıpkı bir bebeğin annesinden süt emmesi gibi her gün hadislerden beslenmemiz, Allah'ın izniyle, Müslümanlığımızı geliştirerek olgunlaştırmayı mümkün hâle getirir.

Hadis-i şerifleri bu gözle göremediğimizin bize pahalıya mal olduğunu hatırlamamız gerekir. Bir hadis-i şerife ait bilgiden yoksun olduğumuzda, aslında kaybettiğimiz şey ahlakımız ve dinimizle birlikte Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme yakın olma şansımızdır. Bu nedenle herhangi bir hadisi okumayı, beslenmemiz için ve gelişimimiz yolunda bir adım olarak görmeliyiz. Bu düzeye gelmeyi arzu eder ve Rabbimizden bunu bize kolaylaştırmasını dileriz.

Ebû Dâvûd'un 4842 numaralı hadis-i şerifinde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz şöyle buyurmaktadır: *"İnsanları yerli yerinde değerlendirin."*

'Yerli yerinde' ifadesini 'hak ettikleri gibi' veya 'ağırlıklarına göre' diye de tercüme edebiliriz. Bir atasözümüz, her taş yerinde ağırdır, diye aynı mantıkla söylenmiştir.

Bu hadis, toplumsal yapımızı yönlendiren ve tıpkı süt örneğinde olduğu gibi insanlar ile toplumu besleyen bir örnektir. Resûlullah aleyhisselam bizzat kendisi, insanları oldukları gibi değerlendirmiştir. İnsanları kendi istediği gibi değerlendirmemiştir. Ebû Bekir radiyallahu anhu Ebû Bekir gibi değerlendirmiş; vefa, sadakat, teslimiyet, insanlık, cömertlik yüzünden yansıyan kişiliğinin hakkını vermiştir. Ömer radiyallahu anhu karşısına çıktığında da onu cesaret, atılganlık, çekinmezlik özellikleriyle dolu bir karakter nerede değerlendirilebilirse orada görmüştür. Hâlid bin Velîd, İslam'ın ilk yıllarından çok sonraları karşısına çıktığındaysa onu da çelik fabrikasından yeni çıkmış bir kılıç gibi değerlendirmiş ve ona, *"Sen Allah'ın kılıcısın"* buyurmuştur. Übeyy ibni Kâb, zekâsı kuvvetli ve ezber yetenekli biri olarak karşısına çıkınca da onu Kur'an'ın kayıt cihazı gibi değerlendirmiş, bir hafıza merkezi olarak görmüştür.

Kadınları kadınlar gibi değerlendirmiştir. Onları taşıyan develerin hızlı yürütüldüğünü gördüğü bir keresinde, *"Cam şişeleri kıracaksın, dikkat et"* buyurmuştur. Çocukları görünce onlara çocuksu

duygularını kullanarak hitap etmiş ve büyük biriyle konuştuğu ciddiyeti göstermemiştir. Onlara adamlık öğretmiş ama küçük yaşlarındayken adam ciddiyetiyle muhatap olmamıştır. Üsame radiyallahu anı henüz on yedi yaşındayken gerekli ağırlık ve vakar içinde görünce bir ordunun kumandanlığını ellerine teslim etmiştir.

Biz, işte bu peygamberin ümmetiyiz. Ehl-i sünnet olmak bir partiye veya gruba mensubiyet değildir, sünnet ile ehlîleşmiş Müslüman demektir. Ehl-i sünnet olmak Resûlullah aleyhisselamin sünnetlerinin peşinden gitmektir. Ve onun, peygamberliğinin gereği olarak önümüze koyduğu prensiplerden biri de insanları yerli yerinde değerlendirme talimatıdır. Zekâ tarzına, beşerî kimliğine veya her türlü sosyal niteliğine dikkat ederek herkesi yaratılış kabiliyetine göre değerlendirmek bir peygamber sünneti olduğu kadar hayatın gerçeğidir de.

İnsanların birbirlerinden farklı yaratılmış olmaları ve vücut-kafa-karakter yapılarının değişiklik göstermesi, kesinlikle Allah'ın hikmeti gereği böyledir. Dünyada her yerin niye düz değil de bazı kısımların dağlık arazi olduğunu, bir köyden dere geçip diğerinden geçmediğini, her yerde niye çam büyümeyip bazı yerlerin başka ağaç türleriyle örtülü olduğunu, armut veya buğdayın her türlü arazide niçin büyümediğini coğrafyanın binlerce etkenden oluşmasıyla açıkladığımız gibi aynı coğrafyada yaşaması için yaratılmış insan da sayısız farklılıkla donatılmıştır. Bunun bir rastlantı olduğundan bahsedilemez.

En mükerrem ve saygın yaratıldığı buyrulmuş insan, bir rastlantı eseri olarak her biri diğerinden farklı hâlde olamaz. Bu, Allah'a abes isnat etmektir ki mümkün değildir. Öyleyse bunu sadece bir hikmete binaen oluşuyla açıklayabiliriz. Kimi uzun kollu, kimi uzun boylu, kiminin burnu uzun, kiminin saçları kıvrıkcık, kiminin zekâsı cümleyi daha başından anlayacak çapta, kimininki beş kere söylene anlamaz, kimi çok uyurken kimisi az uykuyla yetinebilir... Herkesin iştahı, zevki, attığı adımlar dahi farklıdır. Hepsini için tek söylenebilecek olan, ayetin buyurduğu üzere, "büyük bir hikmet olarak" izahıdır.

Bu hikmetin gereği de dünyanın mamur edilerek yaşanılır hâlde gelmesini sağlamaktır, şimdiye dek böyle olmuştur. Bütün insanlar süper bir matematik zekâsıyla yaratılmış olsalardı ilk insandan sonra hayat devam edemezdi. Bütün insanlar geri zekâlı yaratılsalar da sonuç aynı olurdu. Kimi binlerce işçi çalıştıracak kapasitede, kimi de verilen işten daha fazlasını yapamayacak türde yaratılmıştır. Bu çok büyük bir hikmet gereğidir.

Bir köydeki meczup, aklını kaybetmiş kişinin bile bu büyük hikmetli projede yeri vardır. Hatta biz bilememiş, çözememiş olsak da engelli yaratılmış bir bebeğin hikmete binaen öyle yaratıldığını bilmemiz gerekir. O bebeğin engelli yaratılması belki tıbbın gelişebilmesi için çok önemli boşlukları doldurmakta, insanoğlu genler üzerinde uzmanlaşmaya yönelmektedir. Herkes sağlam yaratılsaydı bunun şimdiki kadar mümkün olmayacağı ortadadır. Biz göremiyor ve anlayamıyor olabiliriz ancak kısıtlı ömrümüzün imkân verdiği süreyle bakmamızdan kaynaklanmaktadır bu. Allah ise ezeli ve ebedi yaratıcımız (el-Hâlık), rızık verenimiz (er-Râzık), işlerimizi çekip çeviren (el-Müdebbir) olarak her şeyi bilmektedir.

Öyleyse onun işlerinde hikmetin ucu bucağından söz edilemez ve bu hikmetin gereğince yaratmaktadır. Sünnet ehli bir Müslüman, bu hikmete uyum sağlamak için öncelikle hiçbir insanın boşuna yaratılmadığını bilerek işe başlamalıdır. Ebû Cehil gibi birinin dahi bu hikmet projesinde yeri vardır. Bir sineğin bile Allah'ın iradesi olmaksızın kanadını çırpması mümkün değilken elbette Ebû Cehil veya başka bir kötü karakterli kişinin dünyada var olabilmesi, nefes alması makul sayılamaz. Dünyadaki terazi açısından bakıldığında Ebû Cehil'in, Ebû Bekir radiyallahu anı kadar gerekli bir figür olduğu rahatlıkla söylenebilir. Zaten onun 'Ebû Bekir' oluşu, Ebû Cehil'in varlığıyla anlaşılabilmiş ve kıymeti meydana çıkabilmiştir.

Müminin öncelikle bilmesi gereken budur: Yaratan Allah, bu dengede her şeyi en güzeliyle yapmıştır. Sakatından sağlamına, incesinden kalınına, akıllısından akılsızına kadar herkes yerli yerindedir. Çünkü yapan ve projeyi düzenleyen Allah'tır.

İkinci olarak da herkese kendi hak ettiğiyle ve görmesi gereken değerle, konumuna göre davranılacaktır. Kadını erkeğin yerine getirmek ve ona öyle davranmak bu düzeni bozmaktır. Düzen yalnızca kadınların ameliyatla erkekleşmesi ya da erkeklerin cinsiyet ameliyatı geçirerek kadınlaşmasıyla bozulmaz; sadece şekille alakalı bir zıtlık değildir söz konusu olan. Allah, kadını evinde oturmak ve kraliçe gibi yaşamak düzeni üzerinde görmeyi istemiş, erkeğiye dışarıda çalışarak evinin geçimini sağlamakla görevlendirmiştir. Bu Allah'ın düzenidir: Erkekler kadının harcaması için parayı getirecek, kadınlar da kocalarının hazırladığı parayı yiyeceklerdir. Ovalara tünel açmaya çalışmak ve dağlarda ziraat için pamuk ekmek nasıl bir düzen tersliğiye erkek ile kadının yerlerini karıştırmak da buna benzer bir düzen bozuculuktur.

Diğer yandan ibadet hayatıyla bağlar açısından da durum böyledir. Sekiz yaşındaki çocuğa sabah namazına kalkma sorumluluğunu, seksen yaşındaki birine yüklendiği ciddiyetle yüklemek düzene ters hareket etmektir ve bu da hikmete aykırıdır. Her şeyde Allah'ın hikmeti vardır ve bir insana idarecilik, öğretmenlik, başkanlık ya da zenginlik rolünün verilmiş olması bir hikmetin üzerine bina edilmiştir. Zekiye zeki olarak, çocuğu çocuk gibi değerlendirmek aslolanıdır.

Mühendis olabilecek kapasitesi görülmeyen kişiyi mühendis olmaya zorlamamak, hafız olamayacak çocuğu da hafızlık için şartlandırmamak gerekir. Hikmete uygun olan budur ve esasen karşımızdakine de ikram etmek anlamına gelir. İnsana yapılacak hakaret yalnızca sözgelimi erkeği kadınlık ya da kadını erkeklik tiplmeleriyle kendince gülünç duruma düşürerek canlandırmak vb. şeyler değildir. Din veya dünya işlerinde bir insanın yaratılış alanı dışında değerlendirilmesi kesinlikle hata olduğu gibi o kişiye hakarettir de. Yaratıldığı tarzda değerlendirilmesi de saygı ve ikram manasına gelir. Kâfir de olsa insanın insanî yetenekleri değerlendirilmeli ve bu kısmına saygıyla yaklaşılmalıdır. Adalet bunu gerektirir.

Devlet, kadını sanayi çarkları arasında eskitirken zalim devlet olmaktadır. Allah, kadını kapitalist sistemin eskitmesi ve patronlarının gözünde yıpranması için yaratmamıştır. Ve hikmete mugayir hareket etmek budur.

Herkesi ve her şeyi yerine-konumuna göre değerlendiren, sünnetullahı bilerek yaşamaya gayret eden bir mümin, yarın evlerinde veya işyerlerinde idareci durumunda oldukları ya da öğretmenlik görevi üstlendikleri zaman karşılardaki muhataplarına yerli yerince, değerince önem vermeleri gerektiğini bileceklerdir. Çünkü *"İnsanları yerli yerinde değerlendirin"* emri bir süt gibi damarlarında dolaşmak üzere bugün vücutlarına girmiştir.

Mesela insanları değerlendireceğimiz zaman onları iki gruba ayırabiliriz: Özel hukukumuz bulunanlar ve Müslüman kardeşliği sayesinde aynı çatıyı paylaştıklarımız. Annem, babam, çocuklarım, akrabalarım, komşularım ve arkadaşlarımla özel bir hukukum vardır. Ümmetimizin âlimi olması veya yönetici mevkiinde bulunmasından ötürü itaat mesuliyetim olanlar da buna dâhildir. Beraber vakıf-dernek kurduğum, ilişkimin bir özellik kazandığı kimseler de tabii ki böyledir. Herhâlde hacca gittiğim zaman tanıştığım bir Müslüman ile yirmi senedir aynı apartmanı paylaştığım komşumu denk tutacak değildir. Birinin hukuku elimizi kolumuzu bağlamıştır zira şeriatımız, komşuluk hakkı adı altında ona özel bir konum biçmektedir.

Müslüman insan, aradaki hukuk anlayışında bir denge oturttuğunda insanları hakkıyla değerlendirir ve herkesi yerli yerine oturtur. Dolayısıyla babası ve arkadaşı arasında bir fark görmeyerek davranan birinin yaptığı bu dengeye oturmamaktadır ki böyle davranış 'ehl-i sünnet' olmaya da aykırıdır. Çünkü insanın babasıyla denk olabilecek kimsesi yoktur. Peygamber aleyhisselam, onunla birlikte cihada

gitmek isteyen birine, *“Git, anneni ağlattığın gibi güldür”* buyurmuştu. Anne ve baba ile kimseyi denk tutmak mümkün değildir. Bir evlat, annesinin muadili gibi tuttuğu arkadaşlar görebiliyor veya ağabeyine, dayısına denk kimseler bulunduğu vehmine kapılıyorsa orada sünnete muhalif bir tavır söz konusudur. Yani hadis-i şeriflerden alınan ve vücuda girerek bünyeyi besleyecek süt alınmamış demektir.

Bu o kadar önemli bir dengedir ki birisinden çok ilgili tavır görmemizde ince değerler gözetmemiz gerekir. Birinden *“es-selâmu aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtüh”* diye aldığımız selâmı biz *“aleyküm selâm”* diye vermemeli, onun fazladan taltifini biz de aynı dolgun karşılığı verebilmeliyiz. Çünkü o bize *“selâmunaleyküm”* diyerek bırakabilirdi selâmını ama öyle yapmamış, ilave dua etmiştir. Bir kelime fazla iltifat edene, hak ettiği karşılığı vermemiş olmamalıyız. Bu durumda fazladan iyilik yapmanın fertleri için anlamı kalmamış bir ümmet oluruz. Nezakette de bu ölçümüz geçerlidir: Biri bizi ayakta karşılıyorsa onu oturarak karşılamamalıyız. İnsanları kıvamlarına göre değerlendirmek ölçü alınmalıdır.

Kur’an-ı Kerim, eşler arasındaki ilişkiden söz ederken, günün birinde aralarında ayrılık söz konusu olursa ve aile dağılma eşiğine gelirse *“Birbirinize iyiliklerinizi unutmayın”* buyurmaktadır. Bu kişi senin eşindi, beraber aynı yataktaydınız, yediğiniz-içtiğiniz ayrı gitmezdi, tebessümler ettiniz. Öyleyse herkes geçmişe lanet edip karşısındakinden kurtulmayı yeğlese mümin böyle bir tavır içine yine giremez; çünkü geçmiş günleri unutmaması, mutlu zamanların aklının bir kenarında durması gerektiğini öğreten bir terbiye almıştır. Eşini unutmaması, eşinin insanlığını unutmak anlamına gelmez.

Kâfirler için dahi bu kuralı işletmemiz gereklidir. Gâvurun bile gâvurluğuna göre derecesi söz konusudur. Ömrü boyunca bir Müslüman’a hakareti görülmemiş olmak vardır, bir de ömrü boyunca şerli ve zararlı olmaktan geri kalmamış olması vardır; bunların ikisini denk tutamayız. Kur’an dahi bu iki tipi ayırmakta ve müşrikler ile ehl-i kitabı aynı tutmamaktadır. Hepsisi cehennem kütüğü olabilir de bu başka meseledir, insanlıkları başka.

İnsan olarak her neredeysek Müslümanlığımız gereği Peygamber aleyhisselâmın sünnetini süt olarak emmemizin sonucu tavırlarımıza yansıyan bir insanlıktan söz edilmelidir. Yansımiyorsa sıkıntı o kişinin kendisindedir.

İnsanları değerlendirirken neleri kriter olarak alacağız?

a. İmana göre. Müminlerle kardeş olduğumuzu biliriz. Kâfirler bu dairenin dışındadır. İman kardeşliği dairesinin içinde de birinci sınıf olan kimseler söz konusudur: Mücahid ruhlular ile tembel ve hantal olanlar aynı değildir. İkiyiyle mümin olmakta birleşsek de diğer bakımdan bir miktar benzememe vardır.

b. Salih amellere göre. Bir mümin kazanıyor, kazandığının yarısını da götürüp Allah için harcıyor. Diğeriyse cimri biri. Bu manzarada ikisinin denk olamayacağı bellidir. Fakat her hâlükârda ikisinin de namaz kılan müminler olmaları itibariyle bir kalite seviyesinin üzerinde durdukları ortadadır.

Şu hassas ölçüye dikkat etmeliyiz: Bir müminin namazı, orucu, sakalı, tesettürü vs. bakarak bir değerlendirme yürüttüğümüzü düşünelim. Bu doğru bir ölçüdür. Ancak anne-babası ile küs duran bir mümini böyle bir değerlendirmenin dışında tutabilmek aklımızdan geçmemelidir. *“Anne-babaya iyilik yapın”* emri Allah’ın en önemli emirlerinden biridir. Bir müminin namaz kılmamasına refleksimiz nereden kaynaklanıyorsa anne-babasına isyan etmiş birine de aynı noktadan doğar. Böylece ümmet-i Muhammed’in insanları bilir ki bu toplumda annesinin şikâyetçi olduğu birine kimse borç vermez, yüzüne gülmez. Babasını küstürmüş birine ev kiralanmaz. İslam toplumu böyle bir karaktere büründüğünde ehl-i sünnet bir toplum olur, sünnet ile ehilleşmiş demektir.

c. İnsanlığa göre. Bir insan çok iyi Müslümansa adi insan olamaz. Bu prensip bu kadar nettir. Adi insan, insanlığı devreye girmeyen ve vahşi olan demektir. Merhametsiz, çocukla yaşlıyı bir tutan, nezaketsiz ve kaba birini değerlendirmeye almamalıdır. Evlenirken, işe alırken, arkadaşlık ederken bu ölçülebilir. Mümini ölçtüğümüz gibi insanı da ölçebiliriz ve bu kuralı öğrendiğimiz kaynak da bizzat Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemdir. Huzuruna gelen sahabisi, biriyle evlenmekten söz edince Efendimiz ona, *“O kaba bir adam, elinden sopası eksik olmaz, evlenme”* buyurmuştur.

Hâlbuki ‘kaba’ diye nitelediği kişi, Efendimiz aleyhisselam ile o gün birlikte namaz kılmış ashabındandı. Gel gör ki Peygamber aleyhissalatu vesselam, sırf namaz kıldığı gerekçesiyle ona kefil oluvermedi. Zira onun ölçü alma yöntemi böyle değildi. Ölçüleri arasında insanlığın değerlendirilmesi önemli bir yer tutuyor ve davranışları belirliyordu. Buradan sakalı uzun, bıyıkları külhanbeyi gibi olan birinin sırf böyledir diye nezaketine veya ahlâkına kefil olmamak gerektiğini, böyle bir hareketin makul olmayacağını elbette anlayabiliriz.

İnsanlık eksikliği/varlığı önemli bir değerlendirme kıstasıdır.

d. Allah’ın verdiği kabiliyete göre. Bu kabiliyet iş yaptırırken veya ortaklık kurarken, öğrenciye ödev verirken göz önünde tutulabilir.

İnsan müthiş bir öğretmen olabilir ama iyi bir idareci olduğu anlamına gelmez bu. Çok iyi öğretmen olduğu için aynı oranda iyi idareci olması gerekli değildir. İyi bir âlimin önünde seneler boyunca diz çökülebilir birikim sahibi oluşu, idarecilik yeteneklerinin de gelişmişliğine işaret etmez. Ömer bin Hattâb, idarecilikte insanlığın -peygamberlerden sonraki- zirvesidir ama Ali bin Ebî Tâlib’i daima yanında tutmak istemiş ve onsuz ne yapacağını endişesini taşımıştır. Çünkü Ali’deki bilgi onda yoktu. Bu durum elbette insan olmanın doğal bir sonucudur ve ayıp değildir. Her konuda yüzde yüz yeterli ve tam bir insan örneği olamaz.

Hiç kimse Ömer bin Hattâb’ı, kendisinde bulunmayan yeteneklerin olduğu kimselere danışmasından ötürü ayıplamamış, eleştirmemiş; bilakis haddini bilmesi ve başkalarıyla ortak iş tutabilmesinden dolayı bu durum onun fazileti olmuş, bu sayede büyümüş ve yükselmiştir.

*

İnsanın bu dört meziyeti; imanı, amel durumu, insanî niteliği ve kabiliyetine bakarak herkesi ağırlığına değerlendirmemiz gerekir. Atmak, kovmak, sıyrılmak için değil değerlendirmek maksadıyla vardır bunlar. Her mümin elbette kardeşimizdir ancak kiminle şirket kurup kuramayacağımızı bu kriterlerle belirleriz. Müslümanız, beraber namaz kılarız fakat sözcümleri servetimi sana emanet edebilmem için bazı şartlar gereklidir, o şartların test kriterleri de bunlardır. Zira Allah Teâlâ, *“Madem Müslüman kardeşlersiniz, biriktirdiğiniz parayı götürüp kardeşinize verin”* buyurmamıştır. Karşımızdakinin parayı çalıştırabilecek kabiliyeti ve güvenilirliği varsa bunu yapabiliriz.

Bütün bunlar âlimleri, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vekilleri olarak değerlendirmenin gerekliliğine de yönlendirmektedir bizi. Kur’an’ı tefsiriyle birlikte bilen, fıkıh veya matematik, tıp, tarih, coğrafya tahsil etmiş bir ilim adamı ile en son ilkokulda eline defter almış biri -Müslümanlık ve insanlık alanlarını hariç tutarsak- herhangi bir noktada denk kanaat kullanmaya mecbur tutuluyorlarsa vay insanlığın hâline! Bir hukuk profesörü, herhangi bir oy kullanımında, hangi renkteki kâğıda mühür vuracağını ayırt edemeyen başka biriyle eşit görülemez. İslam böyle değildir, bilim daha saygın tutulur.

Cahil elbette hor görülüp kenara atılması gereken biri değildir fakat kimin, kiminle ve nerede denk tutulacağını iyi tayin etmek gerektiği de ortadadır. Herkes ağırlığına göre değerlendirilmeli, muamele görmelidir. Cahil olan, bir sebeple âlimden önce cennete girebilecek kimsedir belki. Bu mümkün olabilir. Beyefendiliği ve nezaketi bakımından da saygıya değerdir. Ancak bu yine de seslerinin her

platformda aynı çıkabileceği, eşit değerlendirilebileceği manasına gelmez. Çünkü böyle davranmak adil değildir.

İlim, siyaset, idare ve eğitim başlıklarının kime emanet edildiğine bakarak kıyametin yakın olup olmadığını ölçmemiz de gayet mümkündür. Din kimlere emanettir? Elli sene boyunca medresesinde talebeleriyle haşır neşir olmuş, ders okuttuğu kitabının üzerine alın teri ve gözyaşı akıtmış bir adam ile sadece imam-hatip lisesi mezunu olan bir başkasının denk tutulduğu dünyada din adına adalet ve hikmetin var olduğundan elbette söz edilemez. Herkes yerli yerine oturtulmalıdır. Hastalarla sağlamlar aynı değildir. Engelliyle engelsiz kimse aynı kurallara tâbi tutulamaz. Sanayici işverenle işçi aynı şartlarda olamaz. Çocukla büyük, mücahid ile tembel aynı tutulamaz.

Ümmetimiz bu dengiyi koruyamadığında Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden emilen süt, burnumuzdan gelir. O süt boşuna emilmemiştir.

Muhteşem bir örneği hem konumuzla alakası hem de meselemizi toparlayacak düzeydeki örnekliliği bakımından burada zikredebiliriz.

Sahabe-i kiramın âlimlerinden Zeyd bin Sâbit radiyallahu anh, bir keresinde cenaze namazından ayrılacağı esnada katırına biniyormuş. Binebilmek için üzengiye basmış. Bunu gören İbni Abbâs radiyallahu anh, üzengiye onun ayağına doğru uzatarak yerleşmesini sağlamak istemiş. Böyle bir hareketi o zamanlarda kölelerin yapması beklenir. En azından İbni Abbâs gibi peygamberin amcaoğlu olan birine bu yakıştırılmaz. Üstelik İbni Abbâs, ümmetin âlimlerindedir.

Bu hareket üzerine irkilen Zeyd bin Sâbit, “Böyle yapma!” demiş, “Sen Resûlullah’ın amcaoğlusun.” İbni Abbâs bu cümleye, “Ama biz âlimlere böyle yapmakla emrolunduk” diyerek karşılık verince Zeyd bin Sâbit, eğilerek İbni Abbâs’ın elini öpmüş ve “Biz de Resûlullah’ın ehl-i beytine böyle yapmakla emrolunduk” demiş.

Muhatabını ağırlığına göre değerlendirmek ve değerini takdir etmek konusunda bu kadar veciz bir örnek daha bulmak herhâlde kolay değildir. Herkesin herkese hakkını verdiği ve yerine göre takdir ettiği bir toplum, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in inşa etmek istediği toplumdur. Uçuk ve cici laflarla değil, realiteyle bu gerçekleştirildiğinde ideal toplumda yaşamak mümkün hâle gelir.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.